

TÁJÉKOZTATÁS

GYERMEKI JOGOK ÉS KÖTELEZETTSÉGEK

A gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvényben, továbbá az Alaptörvényben meghatározott gyermeki jogok érvényre juttatása érdekében, a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvénnyel, valamint a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvénnyel összhangban jött létre az **1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról** (a továbbiakban Gyvt.).

A Gyvt. célkitűzése azoknak az alapvető szabályoknak a rögzítése, amelyek által az állam, a helyi önkormányzatok és a bevont egyéb szervezetek és természetes személyek meghatározott ellátásokkal és intézkedésekkel képesek segíteni a gyermekek jogainak és érdekeinek érvényesülését, mindenekfelett álló érdekét.

A jogszabály a gyermek érdekeit és jogait helyezi előtérbe, elsőbbséget adva a saját családi környezetben történő nevelkedésnek. A gyermek szüleitől vagy más hozzátartozóitól csak saját érdekében, törvényben meghatározott esetekben és módon választható el. A gyermeket kizárólag anyagi okból fennálló veszélyeztettség miatt nem szabad családjától elválasztani.

A Gyvt. külön fejezetben rögzíti a gyermeki jogokat, többek között azt, hogy a gyermeknek joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához, a bántalmazással - fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal -, az elhanyagolással és az információk ártalommal szembeni védelemhez. A gyermek nem vehető alá kínzásnak, testi fenyegetésnek és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetésnek, illetve bánásmódnak.

A gyermek bántalmazással szembeni védelemhez való jogának érvényesítése érdekében a gyermek számára gyermekjóléti alapellátást vagy gyermekvédelmi szakellátást biztosító, továbbá a gyermek törvényes képviselőjének ellátásával, ügyeinek intézésével foglalkozó szervek és személyek a gyermekek és az ifjúság védelméért felelős miniszter által jóváhagyott, a miniszter által vezetett minisztérium honlapján közzétett egységes elvek és módszertan alkalmazásával járnak el.

A törvény azonban nemcsak a gyermeki jogokat, hanem a gyermeket terhelő alapvető kötelezettségeket is meghatározza:

- gondozása és nevelése érdekében szülőjével vagy más törvényes képviselőjével, gondozójával együttműködjön,
- képességeinek megfelelően tegyen eleget tanulmányi kötelezettségének,
- tartózkodjék az egészségét károsító életmód gyakorlásától és az egészségét károsító szerek használatától.

Nevesíti a szülői jogokat és kötelezettségeket. A gyermek szülője jogosult és köteles arra, hogy gyermekét családban gondozza, nevelje és a gyermeke testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételeket - különösen a lakhatást, étkezést, ruházattal való ellátást -, valamint az oktatáshoz és az egészségügyi ellátásához való hozzájutást biztosítsa. A gyermek szülője jogosult arra, hogy a gyermeke nevelkedését segítő ellátásokról tájékoztatást, neveléséhez segítséget kapjon. A gyermek szülője - ha törvény másként nem rendelkezik - jogosult és köteles gyermekét annak személyi és vagyoni ügyeiben képviselni.

GYERMEKJÓLÉTI SZOLGÁLTATÁS

A gyermekvédelem rendszerén belül a gyermekjóléti szolgáltatás a gyermekjóléti alapellátások közé tartozik, melynek biztosítása a települési önkormányzat feladata. A szolgáltatást úgy kell megszervezni, hogy a településen élő valamennyi gyermek és család számára elérhető legyen.

A gyermekjóléti szolgáltatás a tartalma szerint olyan, a gyermek érdekeit védő speciális személyes szociális szolgáltatás, amely a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával szolgálja a gyermek testi és lelki egészségének, családban történő nevelkedésének elősegítését, a gyermek veszélyeztettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztettség megszüntetését, illetve a családjából kiemelt gyermek visszahelyezését.

Veszélyeztettség: olyan - a gyermek vagy más személy által tanúsított - magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

A szolgáltatás leírása, feladata:

- a gyermeki jogokról és a gyermek fejlődését biztosító támogatásokról való tájékoztatás, a támogatásokhoz való hozzájutás segítése,
- a családtervezési, a pszichológiai, a nevelési, az egészségügyi, a mentálhigiénés és a káros szenvedélyek megelőzését célzó tanácsadás vagy az ezekhez való hozzájutás megszervezése,
- a válsághelyzetben lévő várandós anya támogatása, segítése, tanácsokkal való ellátása, valamint szociális szolgáltatásokhoz és gyermekjóléti alapellátásokhoz, különösen a családok átmeneti otthonában igénybe vehető ellátáshoz történő hozzájutásának szervezése,
- a szabadidős programok szervezése,
- a hivatalos ügyek intézésének segítése,

- a veszélyeztetettséget észlelő és jelző rendszer működtetése, a nem állami szervek, valamint magánszemélyek részvételének elősegítése a megelőző rendszerben,
- a veszélyeztetettséget előidéző okok feltárása és ezek megoldására javaslat készítése,
- tájékoztatás az egészségügyi intézményeknél működő inkubátorokból, illetve abba a gyermek örökbefogadáshoz való hozzájárulás szándékával történő elhelyezésének lehetőségéről,
- a gyermekjóléti szolgáltatás a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében iskolai szociális munkát biztosíthat,
- a gyermekkel és családjával végzett szociális munkával elősegíteni a gyermek problémáinak rendezését, a családban jelentkező működési zavarok ellensúlyozását,
- a családi konfliktusok megoldásának elősegítése, különösen a válás, a gyermekelhelyezés és a kapcsolattartás esetében,
- kezdeményezni egyéb gyermekjóléti alapellátások önkéntes igénybevételét és azt szükség esetén személyes közreműködéssel is segíteni,
- kezdeményezni szociális alapszolgáltatások igénybevételét,
- kezdeményezni egészségügyi ellátások igénybevételét,
- kezdeményezni pedagógiai szakszolgálatok igénybevételét.

CSALÁD- ÉS GYERMEKJÓLÉTI KÖZPONT

A család- és gyermekjóléti központ a debreceni járás területén működik (Debrecen, Hajdúsámson).

A gyermekjóléti központ a gyermekjóléti szolgálatnak az 1997. évi XXXI. törvény 39. §, a 40. § (2) bekezdése és szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. tv. 64. § (4) bekezdése szerinti általános szolgáltatási feladatain túl:

A gyermek családban nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében a gyermek igényeinek és szükségleteinek megfelelő **önálló egyéni és csoportos speciális szolgáltatásokat, programokat** nyújt, amelynek keretében biztosít:

- **utcai és lakótelepi szociális munkát,**
- **kapcsolattartási ügyeletet, ennek keretében közvetítői eljárást:** a gyermek és a kapcsolattartásra jogosult szülő vagy más kapcsolattartásra jogosult személy számára a találkozásra, együttlétre alkalmas semleges helyet biztosít.
- **mediációt:** amikor a felek közvetlenül már nem képesek megegyezni egymással, nem képesek eredményesen kommunikálni, ezért egy harmadik, pártatlan, külső személy, a mediátor segíti őket a megoldás kidolgozásában. (pl. kapcsolattartási probléma, vagyonomegosztás, gyermekelhelyezés, válási konfliktus és generációs konfliktus).
- **kórházi szociális munkát:** a szülészeti-nőgyógyászati osztályon a kórházi védőnővel együttműködve a válsághelyzetben lévő anya és gyermekének segítése. A gyermekosztályon a gyermekelhanyagolás és bántalmazás észlelése esetén intézkedések megtétele. Az illetékességi területén működő kórházak felnőtteket ellátó, főként a pszichiátriai és a rehabilitációt végző osztályaival való együttműködés.
- **készenléti szolgálatot:** a család- és gyermekjóléti központ a nyitvatartási idején túl felmerülő krízishelyzetekben azonnali segítséget, tanácsadást, tájékoztatást tud nyújtani, egy

folyamatosan hívható telefonszám 06/52/447-724 biztosításával.

- **jogi tájékoztatásnyújtást:** a tanácsadók a feltett jogi jellegű kérdésekre válasznak, levelek írásában, iratok megszerkesztésében nyújtanak segítséget. Szerződések ügyvédi megszerkesztésére, illetve bíróság előtti jogi képviselőre a tanácsadás keretein belül nincs lehetőség.
- **pszichológiai tanácsadást:** a tanácsadás eszközeivel segíti a szolgáltatást igénybevevőt az egyéni életvezetési problémáinak megoldásában, életszerepeinek optimalizálásában, egyéni problémakezelési kompetenciájának növelésében, döntési képességének fejlesztésében, konfliktusmegoldó képességeinek növelésében.
- **családkonzultációt:** a családon belül előforduló együttélési, kapcsolati problémákban való segítségnyújtás. A felmerülő tüneteket vagy problémákat a családi rendszer részének tekinti, így nem az egyénnel dolgozik egyéni munkában, hanem az egész családdal együttműködve segíti a problémamegoldást
- **családszociálit:** a családterápia olyan pszichoterápiás szemlélet és egyben módszer, amellyel a pszichológus segít a problémák okainak felderítésében, mégpedig a tüneteket hordozó egyénnel és annak családjával együttműködve.
- **családi döntéshozó konferenciát**
- **óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységet.**

Fejlesztőpedagógia ellátás keretében a tanácsadó fejlesztőpedagógiai támogatást nyújt olyan gyermekek számára, akik lelki, fejlődési vagy szociális problémáik miatt nehézséggel küzdenek tanulmányaik végzése során.

Szakmai támogatást nyújt az ellátási területén működő gyermekjóléti szolgálatok számára.

A család szociális helyzetének átfogó vizsgálata alapján elkészíti az igénybe venni javasolt szociális szolgáltatásokat meghatározó **szociális diagnózist**.

A gyermekvédelmi gondoskodás hatósági intézkedésen alapuló ellátás és védelem.

A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedésekhez kapcsolódó, a gyermekek védelmére irányuló tevékenységet lát el, amelynek keretében:

- kezdeményezi a gyermek védelembe vételét vagy súlyosabb fokú veszélyeztettség esetén a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezését, nevelésbe vételét,
- javaslatot készít a veszélyeztettség mértékének megfelelően a gyermek védelembe vételére, illetve a családi pótlék természetbeni formában történő nyújtására, a gyermek tankötelezettsége teljesítésének előmozdítására, a gyermek családjából történő kiemelésére, a leendő gondozási helyére vagy annak megváltoztatására, valamint a gyermek megelőző pártfogásának mellőzésére, elrendelésére, fenntartására és megszüntetésére,
- együttműködik a pártfogó felügyelői szolgálattal és a megelőző pártfogó felügyelővel a bűnismétlés megelőzése érdekében, ha a gyámhatóság elrendelte a gyermek megelőző pártfogását,
- a családjából kiemelt gyermek visszahelyezése érdekében szociális segítőmunkát koordinál és végez - az otthont nyújtó ellátást, illetve a területi gyermekvédelmi szakszolgáltatást végző intézménnyel együttműködve - a család gyermeknevelési körülményeinek megteremtéséhez,

javításához, a szülő és a gyermek közötti kapcsolat helyreállításához,

- utógondozást végez - a gyermekvédelmi gyámmal együttműködve - a gyermek családjába történő visszailleszkedéséhez,

- védelembe vett gyermek esetében elkészíti a gondozási-nevelési tervet, szociális segítőmunkát koordinál és végez, illetve a gyámhatóság megkeresésére a családi pótlék természetbeni formában történő nyújtásához kapcsolódó pénzfelhasználási tervet készít.

AZ ELLÁTÁS IGÉNYBEVÉTELÉNEK MÓDJA

A család- és gyermekjóléti szolgáltatás létrejöhet önkéntesen, észlelő-jelző rendszer jelzése alapján illetve együttműködési kötelezettség alapján.

Ha a gyermek védelme az ellátás önkéntes igénybevételével nem biztosított, a törvény az ellátás kötelező igénybevételét elrendeli.

A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedés alatt álló gyermek esetében a család- és gyermekjóléti központ szolgáltatásait a gyámhivatal, illetve a bíróság határozata alapján kell biztosítani.

NYILVÁNTARTÁS

A nyilvántartás vezetésének célja a törvényben meghatározott jogok érvényesülésének elősegítése.

A család- és gyermekjóléti szolgálat, valamint a család- és gyermekjóléti központ a szolgáltatással érintett **gyermek tekintetében a Gyvt. 139. § (1) bekezdése szerinti nyilvántartást:**

- a Gyvt.138. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott adatokat,

- az ellátás igénybevételének és megszűnésének időpontját.

Nagykorú személy tekintetében az Szt. 20. §-a szerinti nyilvántartást vezeti.

Dokumentáció:

- **Igénybevevői Nyilvántartás** (415/2015. (XII. 23.) Korm. rendelet)

- **„Gyermekeink védelmében” elnevezésű adatlap rendszer megfelelő lapjai** (235/1997. (XII. 17. Korm. rendelet).

Az adatlapok mindegyike személyes adatokat tartalmaz, mind a gyermekekre (ruházatára, lakhatására, személyes kapcsolataira), mind a szülőre, törvényes képviselőre (vagyonai helyzetére, egészségi állapotára stb.), valamint a kapcsolattartásra jogosult hozzátartozókra továbbá más, a gyermek lakhelyén életvitelszerűen tartozódó személyekre vonatkozóan.

PANASZJOG GYAKORLÁSÁNAK MÓDJA

A gyermek, a gyermek szülője vagy más törvényes képviselője, valamint a gyermekönkormányzat és a fiatal

felölt, továbbá a gyermekek érdekeinek védelmét ellátó érdek-képviselői és szakmai szervek a házirendben foglaltak szerint panasszal élhetnek az intézmény vezetőjénél vagy érdek-képviselői fórumánál

- az ellátást érintő kifogások orvoslása érdekében,

- a gyermeki jogok sérelme, továbbá az intézmény dolgozói kötelezettségzegése esetén,

- a Gyvt. 136/A. § szerinti iratbetekintés megtagadása esetén.

Az intézmény vezetője a panaszt kivizsgálja, és tájékoztatást ad a panasz orvoslásának más lehetséges módjáról. A gyermek szülője vagy más törvényes képviselője, valamint a gyermekönkormányzat és a gyermek, illetve fiatal felnőtt az intézmény fenntartójához vagy a gyermekjogi képviselőhöz fordulhat, ha az intézmény vezetője vagy az érdekképviselői fórum 15 napon belül nem küld értesítést a vizsgálat eredményéről, vagy ha a megtett intézkedéssel nem ért egyet.

Intézményvezető: Orosz Ibolya Aurélia

4026 Debrecen, Mester u. 1.

Tel., Fax:(52) 411-133, (52) 447-724

E-mail: csaladsegito@intezmeny.debrecen.hu

Intézmény fenntartó: Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata

DMJV Polgármesteri Hivatal Intézményfelügyeleti Osztály

4026 Debrecen, Kálvin tér 11.

A szolgáltatást igénybevevők érdekvédelmét szolgálja a panaszok kivizsgálása, a gyermekjogi, ellátott jogi képviselő intézkedései.

Ellátottjogi képviselő: Fülöpné Mezei Anikó

Tel.: 06 / 20 489 9546

E-mail: aniko.fulopne@ijb.emmi.gov.hu

Gyermekjogi képviselő: Dr. Kocsár Janka

Tel.: 06 / 20 489 9568

E-mail: janka.kocsar@ijb.emmi.gov.hu